

IR-RABA' SENA

MALTI

HIN: SAGHTEJN

Isem: _____

Klassi: _____

ISTRUZZJONIJIET LILL-ISTUDENTI:

Wieġeb il-mistoqsijiet kollha kif mitlub/a.

Ortografija, punteggjatura, sintassi, ideat u preżentazzjoni tajbin jgħinuk biex tikseb riżultati aħjar.

GHALL-UŻU TAL-GHALLIEMA

SKEMA TA' MARKI

Mistoqsija	A	B	C	D	E	F	G	Total
Marki	10	20	4	8	8	30	20	100
Marki tal-istudent/a								

KUMMENTI

Agra sewwa din is-silta u wieġeb il-mistoqsijiet dwarha:

Kont għand it-tabib nistenna biex jinvistani. Kelli sitta, seba' persuni qabli. Kemm se ndum, għedt bejni u bejn ruhi! Imbagħad waqft nahseb ftit filwaqt li bdejt niflihom wiehed wiehed u waħda waħda. Kos, dawn ġew hawn għax qegħdin ibatu minn xi haġa, bħali. Kull wiehed għandu l-istorja u l-problema tiegħu u jien, fl-egoizmu tiegħi, bdiltu f'numru bla wiċċ f'ċifra! Kemm huma bla qalb in-numri! (*par.1*)

Id-dinja moderna lill-umanità hekk għamlitilha. Bidlet lill-bnedmin f'numri bla wiċċ u bla individwalità. Għandna n-numru tal-identità, in-numru tal-passaport, in-numru tal-kont tal-bank, in-numru tas-sigurtà soċjali. Sahansitra anke jekk tidhol fi sptar issir numru – skont in-numru tas-sodda li jagħtuk. Meta l-persuna tinbidel f'numru tiflef l-identità tagħha. La tkun taf hix raġel jew mara, hix twila jew qasira, hoxna jew irqiqa, xiha jew zaġżuġha, hix persuna b'dizabilità. (*par.2*)

U meta niġu biex nitkellmu dwar numru, bla ma rridu nwarbu kull sentiment għaliex ma nibqgħux naraw il-persuna li hemm wara dak in-numru partikulari. Il-Mulej holoq kull haġa li hawn madwarna bil-karatteristiċi individwali tagħha. Sal-iċken werqa hi differenti minn oħtha li hemm maġenbha. Aħseb u ara kemm se ssib bnedmin li huma l-istess. Lanqas tewmin identici m'huma eżatt bħal xulxin. Imbagħad il-bniedem ġab lil hutu l-bnedmin kollha l-istess, kollha numri. (*par.3*)

Qegħdin jiġuni f'moħħi l-ġenerali. Dawn, qabel xi battalja importanti, dejjem jagħmlu l-kalkoli tagħhom. Huma jaraw x'numru ta' suldati lesti li jiġilfu sabiex jirbhu. Rari jgħibu quddiem għajnejhom l-effetti tal-kmand li jkun se jagħtu, li għal dak li jkun, sew jekk ikun suldat u sew jekk ma jkunx, dawn l-ordnijiet jistgħu jfissru li hu jitlef ġidu kollu, iweġġa' serjament jew saħansitra jmut hu stess jew l-gheżież tiegħu. (*par.4*)

(minn *In-Numri f'Hajjtna*, kitba ta' S. M. Cachia)

A. FEHIM IT-TEST**(10 marki)**

1. Agħti isem xieraq lil din is-silta.

Isem xieraq hu: _____

(marka)

2. Fejn kien l-awtur meta beda jaħseb fuq in-numri?

(marka)

3. Fl-ewwel paragrafu, x'giegħel lill-awtur jahseb li n-nies mhumieħ numri?

_____ (marka)

4. Skont l-awtur, x'jiġrilha l-persuna meta flok isem ikollha numru?

_____ (2 marki)

5. Semmi żewġ eżempji msemija mill-awtur fejn, flok l-isem, hafna drabi nużaw numru.

(a) _____

(b) _____ (2 marki)

6. Għaliex, skont ma jgħid l-awtur f'paragrafu 3, in-numru qatt ma jista' jieħu post il-bniedem?

_____ (marka)

7. Għaliex taħseb li d-deċiżjonijiet li l-ġenerali jieħdu qabel battalja kultant ikunu bla qalb?

_____ (2 marki)

B. GħARFIEN IL-LINGWA

(20 marka)

GRAMMATIKA U MORFOLOĠIJA

1. Aghżel **il-kongunzjoni** t-tajba u imla l-vojt biha. (Ara l-eżempju.)

(3 marki)

- Fittixtu qalb il-folla **imma** ma sibtux.
- Li _____ ma mortx bil-karozza, kont nasal tard.
- Mar sal-Belt _____ ried jixtri qmis sabiħa.
- Ommi qaltli, "_____ tistudja jew tara t-telewixin!"

(Jew, kieku, ghax, **imma**)

2. Agħti **z-zokk morfemiku** ta' dawn il-kelmiet. (Ara l-eżempju.)

(2 marki)

- internazzjonali zokk morfemiku **nazzjon**
- japprofitta zokk morfemiku _____
- fortunatament zokk morfemiku _____

3. Imla l-vojt bl-**avverbji** billi tagħzel il-kelma t-tajba mil-lista. (Ara l-eżempju.)

Meta nżel **isfel** sab lil ommu tistennieh. Kellimha _____ u qalilha _____
 jsiefer. Kien bi hsiebu jitlaq _____ jekk ma jinqala' xejn. Ommu _____
 stennietha din l-aħbar. Bkiet _____ u għajnejha saru homor nar.

(*hafna, isfel, filghodu, onestament, qatt*)

4. Ikteb din is-sentenza f'**diskors dirett** billi tuża **punteġġjatura** tajba.

Tanya qaltli biex innewlilha ċ-ċavetta minn fuq il-mejda.

Tanya qaltli, _____ (2 marki)

5. Imla l-vojt bil-verbi komposti. (L-ewwel waħda hi lesta.)

(2 marki)

a. Sylvana waslet id-dar għajjena

Hi **kienet** ilha **tahdem** il-jum kollu.

b. L-ghalliem waqaf jikkoreġi.

Hu _____ ilu _____ minn filghodu.

ċ. Bi hsiebni mmur Londra l-gimgha d-diehla.

Jien ilni _____ Londra hames snin.

LESSIKU / VOKABULARJU

6. Il-kelma **problema** (*par.1*) hi ta' nisel: Semitiku __; Rumanz __; Ingliz __.

(marka)

7. Sib minn *paragrafu 3* kelma li tfisser **eżatt bhal xulxin**. _____

(marka)

8. Flok il-kelma **kmand** (*par. 4*) nistghu niktbu l-kelma _____.

(marka)

ANALIŻI TESTWALI

9. Il-frazi **Kemm huma bla qalb** (*par.1*) qiegħda tirreferi:

(a) għan-nies jistennew lit-tabib ____ (b) għall-generalu ____ (c) għan-numri ____.

(marka)

10. Il-kelma: _____ (*par.2*) tirreferi għall-bnedmin kollha.

(marka)

SINTASSI

11. Aqleb dawn is-sentenzi **fil-passiv**. (Ara l-eżempju.)

- i. Toni Berbaq seraq il-karozza. Il-karozza **nsterqet minn Toni Berbaq**
- ii. Marika pprintjat in-noti tal-Malti. In-noti _____
- iii. It-trakk farrak il-ħgieġa tal-ħanut. Il-ħgieġa _____

Ċ. L-ASPETT SIMBOLIKU FL-ISFOND LINGWISTIKU POPOLARI	(4 marki)
---	-----------

(i) Sib iż-żewġ idjomi t-tajbin mill-kaxxa ta' taht u iktibhom fil-vojt fis-sentenzi.

Kenneth minn dejjem kien ifittex l-ġħali b'idejh, u meta beda jiehu d-droga malajr sab ruħu
 _____ mal-pulizija. Missieru _____
 _____ li ibnu kien se jispiċċa hażin.

f'baħar wiehed; ibiġh is-saħħa; hadha bi kbira wisq; tajjar flusu kollha; f'baħar ta' inkwiet; bejn sema u ilma.

(ii) Kompli dawn il-qwiel billi tagħzel il-partijiet li jonqos mil-lista ta' taht:

(a) Aġmel il-ġid u nsieh, _____

(i) u kulhadd ifaħhrek.
(ii) aġmel id-deni u ftakar fih.
(iii) imbagħad oqġhod ftaħar bih. |
|--|

(b) Il-mard jidhol bid-debba _____

(i) u joħroġ fuq żiemel.
(ii) u miegħu jidhol it-tabib.
(iii) u joħroġ bin-nemla. |
|---|

D. HILJET FIL-MALTI KOMUNIKATTIV

Ikteb madwar **60 kelma**.

Għadek kemm temmejt ir-raba' sena fi skola sekondarja. Tista' tghid li għal sena shiha għexx flimkien ma' shabek fl-istess klassi. Agħti deskrizzjoni ta' din il-klassi u semmi xi aspetti pożittivi u/jew negattivi ta' din il-kamra.

E. TIFTIX - TRAWWIM KULTURALI

(8 marki)

Fil-proġett **L-Oqsma tal-Gherf tal-Kultura Maltija** int studjajt diversi suġġetti marbuta ma' din it-tema u għamilt tiftix dwarhom. Ikteb madwar **60 kelma** fuq **wieħed** minn dawn is-suġġetti.

F. LETTERATURA

(30)

(i) Proża / Dramm

L-Isqaq

(4 marki)

Aghzel **żewġ karattri** mil-lista u ikteb **żewġ sentenzi** fuq kull wiehed minnhom:

Stejfen, Omm Stejfen, Romilda, Spigolò, Menu, Lugrez

1. _____

2. _____

Anestesija

(4 marki)

Irriga **sing** taht it-twegiba t-tajba.

3. Meta wasal iċ-Ċirku Terros, omm it-tifel kienet qieghda (tghaddi l-hwejjeg, tahsel xagharha, tifrex is-sodda, rieqda fis-sodda) u ma ratux ghaddej.
4. Beppo l-buffu kien izomm dejjem (fjura, umbrella, beritta, gazzetta) biex ihossu protett.
5. Lit-tifel, Beppo kien isejjahlu (Rumpilstiltskin, Purcinella, Spiderman, Dopidokus).
6. *Anestesija* hu drammi mimli (ċajt, simbolizmu, poezija, nies importanti).

(ii) Qawsalla: *Referenza għall-Kuntest*

Aqra din il-kitba ta' Victor Fenech u wieġeb il-mistoqsijiet ta' taht:

Tradiment

Fil-vilel imferrxin fuq żaqq l-ghelieqi nara ġrieħi r-Redentur sidru spulpjat. Naġġara bil-lexxun sawru kuruna/kaħħala sammru msiemer fil-ħamrija flok is-siġar li xetluna.

Faċli tibqa' ħalqek sieket thares biss: 'mma min jgħożż lil art twelidu għandu d-dmir li jgħolli leħnu quddiem Alla li biss Sidu.

It-trombi ta' Ġeriku jidhlu jżarżru f'nofs il-kant tal-innu-talba tan-nazzjon, waqt li n-nawsja mal-kustilji tifrex dlielha dielja niexfa mohħna tinfed bħal berrina sa therrina.

Jekk jista' jkun, Missier, thallix dal-kalċi jghaddi mingħalina (madankollu naf: li jridu huma jsir mhux li rrid jiena).

1. X'tissejjah din il-kitba ta' Victor Fenech?

Din tissejjah: _____

(2)

2. Kontra xiex qiegħed jipprotesta Victor Fenech?

Hu qiegħed jipprotesta kontra _____

(2 marki)

3. **Faċli tibqa' halqek sieket thares biss.** Din il-fraži l-poeta qiegħed jindirizzaha:

(a) lill-Maltin kollha __; (b) lin-naġġara u l-kaħħala __; (ċ) lill-awtoritajiet __.

(marka)

4. Fil-vers **mohħna tinfed bħal berrina sa therrina**, il-kelmiet **berrina/therrina** jissejhu:

(a) strofa __; (b) vers __; (ċ) rima __; (d) ritmu __.

(marka)

5. Tahseb li l-aħħar żewġ versi ta' **Tradiment** juru li l-protesta ta' Victor Fenech se tirnexxi?

Jekk **iva** jew **le**, għid għaliex.

_____ (4 marki)

(iii) **Qawsalla: Komponiment Letterarju**

(12-il marka)

Aghzel **wahda** minn (a) u (b) u ikteb madwar **100 kelma** dwarha fuq karta separata.

(a) Fit-tema **Ir-Rispett fil-Familja**, insibu l-imħabba li tezisti bejn il-ġenituri u l-ulied. Aghzel **zewġ** xogħlijiet (poeżiji u/jew siltiet ta' proża) li juru dan il-ħsieb u ikteb dwarhom.

JEW

(b) Fit-tema **Il-Protesta** nsibu xogħlijiet ta' poeti u ta' kittieba li jipprotestaw kontra l-qirda tal-ambjent. Aghzel **zewġ** xogħlijiet li fihom tidher din il-protesta u ikteb dwarhom.

Ġ. KOMPONIMENT

(20 marka)

Aghzel **wiehed** u ikteb madwar **300 kelma** fuq karta separata.

1. Ix-xogħol li nixtieq li jkolli fil-futur.
2. Kif ngħaddi s-Sibt filgħaxija.
3. Komplu din l-istorja: Malli dħalt id-dar, ċempel it-telefon
4. Kelb rieqed la tqajmux!
5. Qattajt jum fix-xtajta favorita tiegħi.
6. L-isport – mezz ta' divertiment jew ta' qligħ ta' flus?

